

JUNY / 2026

FOLK QUEER VALENCIA

LA POSIDONIA

 [@lorelacional](https://www.instagram.com/lorelacional)

 [lorelacional.org](https://www.lorelacional.org)

 [@laaposidonia](https://www.instagram.com/laaposidonia)

 [@la_posidonia](https://www.telegram.me/ala_posidonia)

-

AUTORIA ARAN, DESIRÉ, JÚLIA, NA FALLERA FATAL

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA HELEN TORRES

DISSENY DESIRÉ RODRIGO / LO RELACIONAL

EDICIÓ LO RELACIONAL, JUNY 2026

EDITORIAL

Des que conec les Xatis del Xotis em pregunto qui té dret a heretar una tradició. Sento que, d'alguna manera, a les dissidències afectives, sexuals i de gènere, ens han arrabassat aquest dret. D'aquesta pregunta se'n desprenen moltes altres: qui decideix què és folklore? Des d'on ho decideix? Tot el folklore és necessàriament feixista, racista, masclista i LGBTIQ-fòbic? Quin paper han jugat les dissidències al llarg de l'història? Hi ha un folklore *queer*? O, més aviat, es pot queeritzar el folklore?

Fa un temps que amb les Xatis del Xotis donem voltes a aquestes preguntes. Per això, hem organitzat diverses jornades: una en honor de les lupercales, una altra per conèixer el forró –gènere musical i dansa folklòrica del nord-est del Brasil–, i una tercera per dansar i encantar la mort des de la cultura popular. Aquesta vegada, però, teníem ganes de mirar cap a la terreta.

Algunes integrants de les Xatis del Xotis són del País Valencià i, com jo, fa anys que viuen a Catalunya. Sentim que entre Catalunya i el País Valencià hi ha una història compartida: una història d'afectes, flirtejos, aliances i solidaritats, però també de desconeixement, estereotips i relacions travessades per desigualtats estructurals. La jornada del 30 de maig del 2026, dedicada al folk *queer* valencià, va ser una oportunitat per aprofundir en aquestes relacions.

El folklore del País Valencià ha estat, històricament, un camp de tensions: un espai de control cisheteropatriarcal, vinculat a la dreta i al catolicisme més conservador, però també una tradició viva, en permanent transformació, on les dissidències sexuals, afectives i de gènere han inscrit els seus gestos, els seus cossos, els seus desitjos i les seves memòries.

**Compartir la cultura popular
és una manera d'heretar-la
i, ahora, de mantenir-la viva.**

Na Fallera Fatal, King Sarau, les Postisses i la Sarauà són algunes de les persones que, des de les dissidències sexogenèriques, estan reivindicant i traint –ahora– la tradició i la identitat valenciana. Amb les seves pràctiques artístiques i culturals, revisiten la cultura popular des de les lluites i les formes de vida del present perquè tothom hi tingui cabuda.

Com una comitiva fallera, van arribar a Ultramort per compartir la cultura popular valenciana des de la ironia, l'alegria i l'amor a la terreta. Ens van convidar a ballar i cantar plegades, a recuperar l'esperit comunitari de les festes populars i, ahora, a atrevir-nos a transformar-les, sense perdre mai de vista la memòria de les que ens van precedir ni el gaudi de fer-ho juntes.

Aquest fanzín neix d'aquest desig. És una invitació a continuar fent nostra la tradició, a ocupar les places amb els nostres cossos i les nostres veus dissidents, a participar en la creació del folklore i a teixir aliances afectives i polítiques que, des de la cultura popular, desafiïn les fronteres.

DESIRÉ RODRIGO / Lo Relacional

ÍNDEX

<u>SEMPRE HI HA HAGUT VIVÈNCIES <i>QUEER</i> DEL FOLKLORE</u>	10
<u>VICENTA LA CALENTA</u>	16
<u>UN MANIFEST INACABAT</u>	18
<u>CARTA D'AMOR A LES XATIS DEL XOTIS</u>	26
<u>ROMEU I JULIETA, VERSIÓ <i>QUEER</i> RURAL</u>	28
<u>IDENTIDAD CHURRA EN VILLAR DEL ARZOBISPO</u>	30
<u>COENTOR</u>	36
<u>EL FOC I LA FESTA SÓN NOSTRES</u>	38
<u>ARTISTES CONVIDADES</u>	42
<u>QUADERN D'ACTIVITATS</u>	44

Actuació Na Fallera Fatal

**“En el ser valencià
ja hi ha algo de
travestime: falles,
focs d’artifici,
barroquisme,
Moma,
cavalcades...”**

F.B, “Vergonya de què? Sigues tu mateix”.
Valencia semanal nº 77, 24 de junio -1 de julio de 1979.

Cita extreta de l’article *El Levante (con final feliz): una vuelta por los ambientes valencianos entre 1975 y 1982*, de Pau López. En Gracia Trujillo y Alberto Berzosa (eds). *Fiestas, memorias y archivos: política sexual disidente y resistencias cotidianas en España en los años setenta*. Brumaria, 2019.

Actuació King Sarau

Sempre hi ha hagut vivències

Vaig créixer en un petit poble de València, on el folklore era una mena de llengua obligatòria. Bous, falles, processons, la verema, els clavaris o la banda de música. La part tradicional de tot allò no m'interessava gaire. Sentia que era un món profundament conservador, amb rols de gènere i normes de conducta molt rígides i definides. Tot i així, intuïa, encara sense saber posar-hi paraules, que al poble hi havia altres submóns, **altres formes de viure i celebrar les tradicions.**

Per alguna estranya raó, vaig ser fallera

queer del folklore

Com a qualsevol poble, al meu també hi havia una colla d'homes gais. D'aquests, alguns vivien la seva sexualitat de forma descarada i oberta; avui diria marica. Recordo que l'Adolfo deia: "Si jo expliqués amb tots els homes del poble amb qui he estat, es trencarien molts matrimonis". N'hi havia d'altres, com el tiet d'una amiga (una família molt vinculada a l'església), l'homosexualitat dels quals era matèria de murmuris, però mai de conversa. D'ells en sabia ben poqueta cosa. Segons deien els rumors, feien quedades clandestines per vestir-se de fallera, dissenyar carrosses i pegar-se les seves festes. Hi havia alguna cosa en aquell submón que m'atreia.

Un d'aquells personatges era el Roberto. Vivia davant de casa de la meva àvia. Amb les paraules que tinc avui, diria que el Roberto era un travesti. El recordo molt prim i desmanegat, amb una pell pàl·lida que contrastava amb el negre intens dels seus cabells, gairebé sempre recollits en una cua baixa. El balcó de la meva àvia i la seva finestra es miraven de cara. Un dia –ho recordo com si fos un somni, una fantasia, una pel·lícula o un cabaret només per a mi–, el Roberto va aparèixer al seu menjador amb un mantó de Manila que li cobria només les espatlles. El seu tors, els seus genitals, les seves cames... Jo era molt petita, però encara conservo aquella imatge.

Al meu poble, com en tants altres, també hi havia lesbianes. Crec que ningú les anomenava així; potser elles tampoc ho feien. D'elles, que eren més grans, en sabia encara menys. Les veia caminar juntes, travessant els carrers amb una discreció gairebé solemne. No recordo haver-les vist mai agafades de la mà. Sempre en silenci, mantenint una petita distància entre els seus cossos per callar xafarderies. Però alguna cosa les delatava: suposo que aquell petit espai no era suficient per esborrar complicitats.

A l'Escola Municipal de Música vaig viure la meva primera experiència masclista; avui també hi afegiria la lesbofòbia. Quan va arribar el moment d'escollir instrument, vaig dir que volia tocar els timbals. A la banda els tocava la Maite. Vaig anar a parlar amb el professor de percussió i em va dir que no era un instrument adequat per a mi. Va començar a donar-me explicacions que no tenien cap sentit: que aviat començaria amb els xicots, que els timbals no eren un instrument per a una noia... Jo no entenia res. Amb la gola encongada per contenir el plor, li vaig respondre: "Però si començo amb els xicots... toqui l'instrument que toqui, no? I la Maite toca els timbals i és una dona i...". Ell em va contestar que la Maite era especial. Jo ja plorava –encara avui ploro davant les injustícies– i vaig marxar sense entendre què em volia dir. Anys després vaig saber que la Maite, com la Marta, la meva professora de solfeig, era lesbiana. Era això el que la feia "especial"?

**Amb les seves presències,
més o menys discretes, vaig
començar a imaginar que
altres formes de viure eren
possibles.**

Per sort, al poble també hi havia una lesbiana que vivia la seva sexualitat de forma descarada i oberta. Avui diria bollera, encara que no sé si ella feia servir aquesta paraula. La seva llibertat m'atreia com t'atreu un món desconegut al qual vols pertànyer. El que m'atreia no era que fos bollera, sinó la seva irreverència. Feia el que volia, quan volia, ballava ocupant molt d'espai en una pista on les dones gairebé no es movien. Feia coses que la resta del poble qualificava de destarifos, disbarats, bogeries. Aquell frenesí, aquella extravagància, em tenia fascinada.

Totes aquestes vivències formen part de les memòries d'un poble que vaig deixar als divuit anys. Se'm feia petit, la capa de la normativitat ocupava massa espai. Ara, quan hi penso, agraeixo l'existència de totes aquelles persones, que aleshores jo veia gairebé com a personatges.

A casa de la meva àvia

La veïna de la meua àvia, diuen de vida alegre, un dia em va disfressar per anar a l'escola (de monges).
Qui sap si, aquell dia, se'm va despertar el desig travesti.

També sento una certa ràbia.

El contacte que vaig tenir amb les tradicions valencianes, i amb les del meu poble, em va oferir una història única de les danses, els càntics, les vestimentes, els pasacalles o la llengua. Una història que instrumentalitzava i uniformitzava la diversitat de manifestacions populars per posar-les al servei d'una determinada moral, de la seva concepció del gènere, del desig i del gaudi, del control social.

Han hagut de passar tres dècades perquè entrés en contacte amb altres interpretacions i vivències de la cultura popular, també de la valenciana. Conèixer les Xatis del Xotis, Na Fallera Fatal i la seva amiga del meu poble, les Postisses, King Sarau, la Sarauà, el Raúl Ortega i el Colectivo Fofoca a Ultramort, m'ha fet reconnectar amb la terreta. M'ha permès experimentar altres formes de relació amb les tradicions i el territori.

Nota: els noms de les persones estan canviats per mantenir l'anonimat, que als pobles petits... tot se sap.

M'adono que sempre hi ha hagut vivències *queer* del folklore. Les places, les cases, els patis interiors, els garatges convertits en locals, els casals fallers o els centres socials okupats, sempre han estat testimonis de balls i saraus que no han aparegut ni als programes de festes ni als llibrets oficials.

**M'agrada saber
que hi ha tot un entramat
de persones i col·lectius
que estimen la terra
i la tradició i que,
precisament per això,
se les fan seves.**

Celebren la cultura popular fent-la més àmplia, porosa i plural. Perquè tots els cossos, totes les sexualitats, tots els gèneres, totes les llengües i tots els accents hi tinguin cabuda.

DESIRÉ RODRIGO

HE TROBAT A

Vicenta Calenta 2024

TROBAR-VOS ON PENSAVA QUE
MAI VOS TROBARIA HA COMPLETAT
DINS MEU L'EXTRAVAGÀNCIA
DE SER QUI SOC.

POTSER, LES VOSTRES FANTASIES
ANAVEN MÉS ENLLÀ DE LA FALLA.

I NO SÉ (NI SABRÉ) QUE
FÈIEU TU I LA IAIA QUAN ACABAVA
LA NIT I TU SEGUIES
TRAVESTIT I ELLA ADMIRAVA
LA SEUA CREACIÓ.

EL CASSAL FALLER VOS PERMÍTIA CREAR UN QASI LUXOS UN PDIES DEIXAR DE SER ~~UN~~ HOMME DUR QUE TREBALLAVA A LA CARNISSERIA. LA IAIA EM CONTA QUE T'AJUDAVA A TRAVESTIRTE MAQUILLAN-TE, FENTE VESTITS I PERRUQUES. I ÉS QUE TU I ELS TEUS AMICS VOS RECORRÍEU TOTA VALÈNCIA EN BUSCA DE TACONS DE LA 46.

GRÀCIES A AIXÒ, SÉ, QUE TAL VOLTA ESTARIES ORGULLÓS DE QUE JO
EM TRAVESTIRA AMB LA TEUA ROBA DE SARAGÜELL. I SI' EN PERMETS,
EL DIA DE HUI, JO, LA TEUA NETA, EM VEIG EN LA POTESTAT DE
BATEJAR-TE COMA:

Vicenta la Calenta carmissera a temps complet,
i coenta a les nits de març.

**no aspirem
a guardar intacta
una tradició que
ha menyspreat
moltes vegades
els nostres cossos
dissidents**

un manifest inacabat

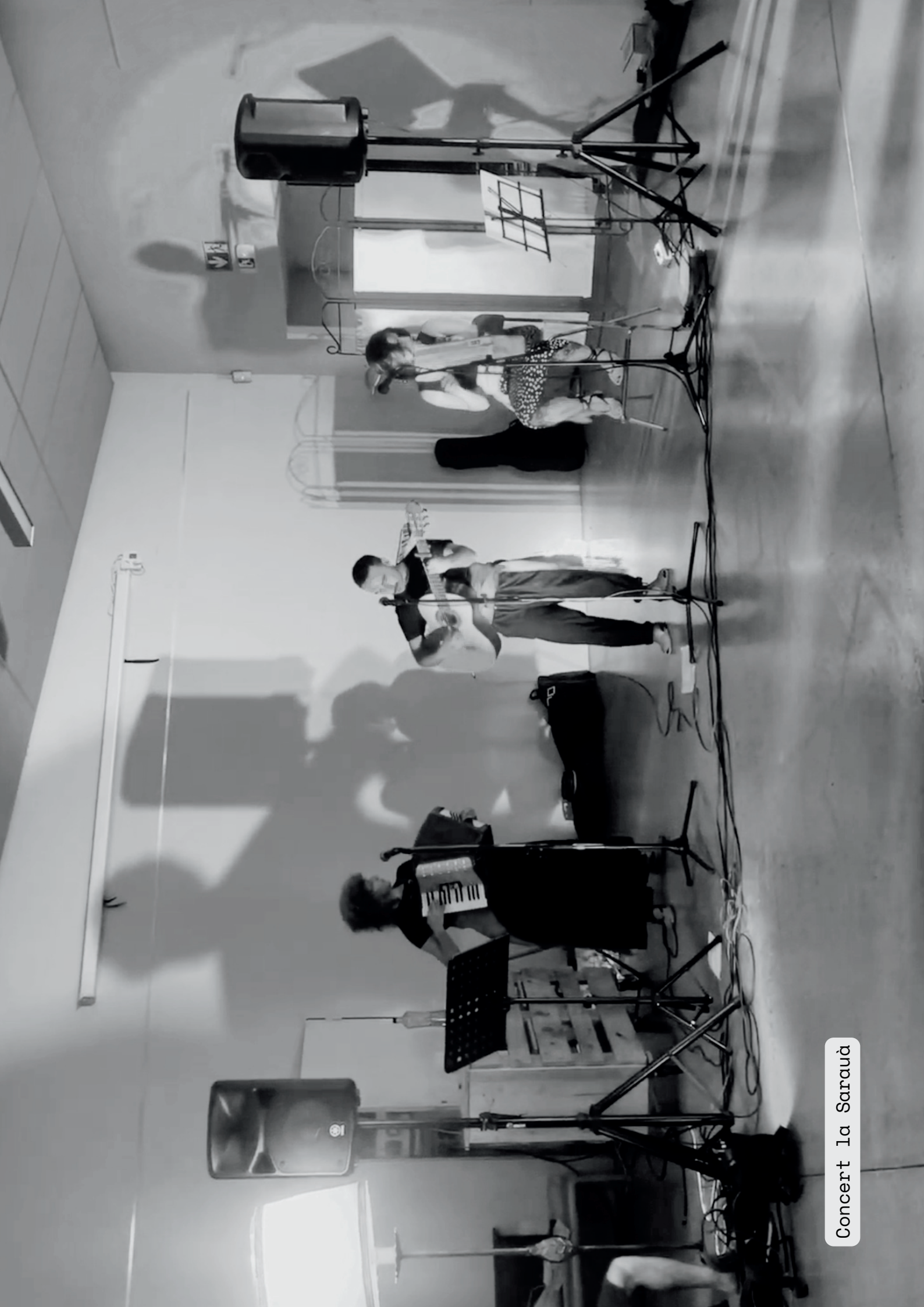
Actuació King Sarau

**reivindiquem
l'errada com a
part essencial
del gaudi i
l'aprenentatge**

Taller de danses les Postisses

**defensem
i compartim
el territori**

Concert la Sarauà

**teixim una xarxa
de connexions
estimulants**

U
L
P
M
O
P

W
O
P
L
G
I

BELLA - VALERIA

CARTA PER A LES XATIS

23/06/2026

A les amigues del poble els vaig dir que me n'anava a Girona a actuar, a un xicotet poble que es deia Ultramort. I elles, de cop i volta, varen agafar el cotxe i, des de Bétera, emprenguérem el nostre primer viatge juntis.

En arribar-hi, el caliu de la gent va ser tan estremidor que ens vam fondre davant dels seus encants. Totis juntis, férem una conxorxa inaudita on, des de la cultura i el folklòre d'un passat llunyà, generàrem un futur obert a les nostres dissidències tradis.

Dins d'aquest embruix, hi hagué una mena d'encanteri generacional. La Posidònia va trobar una germana de la seua terreta, Xest.

Dues generacions queer del mateix poble coincidiren a Ultramort. Un encís les va convertir en espills.

Els encanteris següeren revivint infàncies, i les valencinanis portàrem vestuaris coents amb els quals férem del folklòre un Carnestoltes bellíssim.

Espere tornar-hi, i vos convida a vindre, perquè la xarxa del folk-queer continue creixent i esdevinga infinita als Països Catalans. Larga vida a les xatis del xotis i a la Posidònia.

Amb estima, Na Fallera Fatal.

BALLADORS BATALLADORS

Després de l'actació King Sarau i Na Fallera Fatal, es divertiren al parc de la Posidonia,
formant un Rome i Julieta versió rural-queer.

Traje típico Villarense

DEFINICIÓN SEGÚN LA RAE, CHURRO/A:
Se refiere a los aragoneses y a los habitantes de la zona montañosa del reino de Valencia que hablan castellano con características del aragonés.

IDENTIDAD CHURRA EN VILLAR:

Identidad singular, ni completamente asociada a la imagen tradicional valenciana de la huerta y la barraca, ni plenamente identificada con Aragón.

La identidad churra siempre ha desafiado las clasificaciones sencillas. Ni completamente dentro ni completamente fuera de los relatos oficiales sobre lo valenciano.

*"Menéate cuerpo bueno,
menéate resalada, que
llevas la sal del mundo y
no te meneas nada"*

Imágenes y texto extraídos del
Archivo Vicente Llatas Burgos

VESTIR EL TERRITORIO: Los materiales, colores y formas de vestir estaban ligados a la vida cotidiana. El traje tradicional cuenta una historia sobre el clima seco de la Serranía, el trabajo agrícola, las diferencias sociales y los recursos disponibles en cada época.

Más que una prenda, es un archivo téxtil del territorio.

TRADICIÓN Y REINVENCIÓN: Los trajes tradicionales no son una fotografía exacta del pasado, sino una selección de elementos históricos que la comunidad ha decidido conservar y exhibir.

Cuando alguien se viste con un traje popular hoy, no solo reproduce una costumbre heredada: también participa en la creación continua de la identidad villareense.

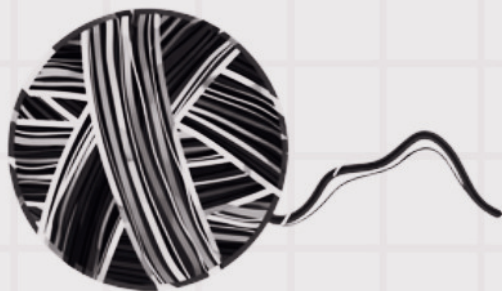
PREGUNTAS PARA PENSAR:

¿Quién confeccionaba, arreglaba, lavaba y conservaba los trajes?

¿Quién transmitía los conocimientos sobre cómo vestirse?

¿Por qué la memoria cultural suele asociarse a grandes acontecimientos y no a estas tareas cotidianas realizadas por mujeres?

¿Qué género tienen las personas que han escrito sobre el folklore y los trajes tradicionales?

Heredando una memoria que no se transmite solo con palabras. Veo cómo la identidad se aprende a través de los gestos, de las fiestas, de las fotografías y de los cuerpos.

La pressió de
les mans al meu cap,
l'olor de la laca,
l'estrebada de les
forquilles... la meua
memòria es va activar
i vaig tornar a la
infància.

El monyo com a
símbol d'ordre, norma
i presentació social

Vincle
amb la
meua àvia
que em
pentinava

Cura,
protecció i
afecte

"Para
presumir hay
que sufrir"

Torno al moment present,
conscient de la resignificació
de la tradició

KITCH

El **KITCH** es una estètica associada a l'excés tradicionalment vinculada al mal gust. Per a Na Fallera Fatal, resulta especialment rellevant la reinterpretació que fa Ricard Ramon sobre el kitch des de el context valencià, reivindicant el terme coentor com a proposta artística identitària valenciana. Aquest mot conté el mateix significat que el kitch però la coentor es correspon amb una categoria pròpia de la llengua

valenciana. Remón planteja aleshores de fer veure la narrativa identitària arrelada a la Aquesta es manifesta en una cultura de l'excés vinculada a la xala i al bròfec faller. Una vida simbòlica associada a la festa on prima l'extravagància de la indumentària, els actes, els càrrecs representatius i la vida en comunitat que constitueixen alguns dels pilars identitaris sobre els quals es construeix la festa. La coentor permet reivindicar aquells elements tradicionalment considerats excessius o de mal gust, transformant-los en una fortalesa expressiva.

Aquesta mirada resulta especialment útil per a la construcció del personatge de Na Fallera Fatal, que exagera els símbols més característics de la cultura fallera. Generant diàleg amb la tradició i la coentor com a estètiques identitàries valencianes, per exagerar-les i subvertir-les.

La coentor no s'incorpora al projecte únicament com una elecció formal, sinó com una estratègia per exagerar i visibilitzar els mecanismes simbòlics que construeixen la tradició i identitat valenciana.

“La vida simbòlica es construeix sempre des de l'exageració i la necessitat de fer explícita eixa connexió vital, i la coentor respon perfectament a aquesta voluntat extrema de simbolització que es visualitza des d'una mirada estètica que ha acabat configurant la identitat valenciana” (Ramon, 2024, p. 131).

Vaig nàixer l'any 1994 de part natural, com ma germana, a la clínica Acuario, a Beniarbeig (Alacant). Als anys 90, fer això era profundament trencador, d'avantguarda.

Els nostres pares, Mariano i Ana Paula, ens van portar al món de la mà de professionals que feia dècades que lluitaven pels drets sexuals i reproductius al País Valencià, acompanyant a milers de dones en avortaments segurs (clandestins) i ajudant a tantes altres a parir amb amor i respecte. Volien que nasquérem sense violència, perquè volien que fóssim lliures.

I buscant llibertat vaig migrar a Barcelona 18 anys després. Vaig marxar perquè podia, i vaig marxar perquè m'ofegava. Sense tenir les paraules ja em faltava l'aire en un ambient enraserit per dècades de feixisme, corrupció, precarietat, retallades, portes tancades, persecució política, censura, cisheteronorma... M'avorria profundament. Em faltava la flama, i la vaig buscar més al nord. A Barcelona vaig trobar espais i xarxes dissidents de la cisheteronorma que qüestionaven i lluitaven contra el sistema capitalista colonial patriarcal (...), però no només això, sinó que també creaven nous mons, nous vocabularis. Em vaig sentir renàixer. Va ser una explosió de vida i aprenentatges, exploració, novetats... Però a vegades la gent de la terra que m'ha acollit té una miqueta de confusió sobre el meu origen, i poques nocions d'història i geografia. Sovint em pregunten si sóc de Lleida o de Terres de l'Ebre, i quan encerten diuen que sóc d'"Alicant" (¿�?). A vegades es sorprenen de que parle català amb fluïdesa (atrevida ignorància) i, fins i tot, han fet bromes amb el meu accent. Però lo pitjor és quan diuen això de que "el valencià és un català castellanitzat". Aleshores perc la paciència, se m'encén la flama i les tire a la cara una mascletà de paraules.

Jo sóc una de tantes valencianes que ha marxat i no tornarà. Marxem buscant altres vides possibles, millors condicions laborals i millor qualitat de vida. Cadascuna dirà si ho ha aconseguit. Jo, anys després, quan ja porte quasi més temps vivint a Catalunya que a Alacant, reconnecte amb la cultura popular valenciana amb enyor, agraïment i molt d'orgull i connecte també amb la cultura popular del lloc on visc, descobrint les semblances i diferències, sempre amb germanor. La distància crema, però les meues arrels són profundes. Jo sóc dels llocs d'on he marxat, i dels llocs on he estimat. Venim del nord, venim del sud, de terra endins, de mar enllà...

Por 15.000
pesetas
se aborta
en Valencia

El médico de los tres mil abortos

Pedro Enguix, la historia del abortismo en España: desde la clandestinidad al negocio.

36 años de cárcel se piden para el doctor Enguix Un millón de españoles, implicados en el aborto

El doctor Pedro Enguix reconoce haber realizado, con sus colaboradores, diez mil abortos en cinco años y sin salir de Valencia. Lejos de planteamientos morales, y en medio del debate parlamentario, Pedro Enguix —procesado por tres abortos que no cometió— reconoce a tiempo que hoy, y en su clínica, sigue realizando abortos por quince mil pesetas. «Somos baratísimos», dice.

especialmente delicado: tras la escaramuza de los catecismos, el aborto es la piedra de toque en los debates parlamentarios.

«Seguimos practicando el aborto ahora —prosigue Enguix—. Pero, actualmente, las mujeres en vez de realizar una declaración (tan esquemática y legalista como las que he presentado ante el juez, hacen una declaración más personal, donde explican sus motivos, intenciones, voluntades y circunstancias que le conducen a abortar.»

Pedro Enguix ha decidido jugar fuerte. «Cuando reúna cincuenta fichas nuevas se las entregará al juez otra vez. Cuando me encierren a mí por haber realizado abortos, habrá otra gente que hará lo mismo que

A cara descubierta y por primera vez. «A pesar de todo, sigo realizando abortos aquí y ahora», ha declarado a tiempo el doctor Pedro Enguix Radis, ginecólogo valenciano de treinta y cuatro años, procesado el pasado 29 de julio como presunto autor de tres delitos de aborto, re-
octubre de

1980. Echando mano a sus archivos clínicos, Pedro Enguix presentó ante el juez, el pasado 26 de septiembre, las fichas de 2.779 mujeres —con DNI y domicilio incluidos— a las que ha practicado el aborto en los últimos tres años. Pedro Enguix, por voluntad propia, se sitúa en el ojo del huracán, cuando el momento es

yo: la pelota no puede pararse.»

Y, para conseguirlo, Enguix ha elegido como defensor al polémico Josep Lluís Albiñana, ex presidente de la Generalidad valenciana y antiguo diputado del PSOE, que no goza de ninguna simpatía entre los miembros del partido gobernante y que, actualmente, ha reducido toda su actividad a la abogacía. Sin embargo, Enguix ha escogido a Albiñana «porque es un hombre público, con contactos políticos, que quiere luchar y reivindicar políticamente el

**Tres mil mujeres
declararán en el juicio
de Valencia a favor
de su médico abortista**

relación con este centro. La «pareja», que se muestra angustiada por que la mujer está a punto de cumplir las diez semanas de embarazo, remite el caso a un médico de la avenida de la Audiencia, número 14, frazadas a ocho horas. Preguntada, gativa, requisiciones de protesta manifestantes busca a Enguix sin ningún resultado: está de viaje.

**«Tres mil españolas morirán
cada año si no se legaliza
el aborto», asegura
el doctor Enguix**

Paralelamente, en fechas no determinadas de aquel verano de 1981,

tiempo que el sumario secreto. E... se ser sión, mes, nza, tras ha o. an os ar s. u- n- y o, a- g- de 25- la al

caso. Su presencia da suficiente peso al sumario y, además, es bueno encontrar un amigo experto en leyes.

Por el contrario, Albiñana ha manifestado a tiempo que en el caso Enguix sólo le mueve el respeto personal y profesional, sin ningún matiz ni maniobra política. De cualquier modo, tanto Enguix como Albiñana tienen sus ojos puestos en el debate parlamentario y en «el papel insólito» de la Justicia española.

«El tema —declara Albiñana— entra de lleno en el debate sobre el aborto. Un debate que es irreconciliable a posiciones filosóficas, morales o biológicas. El Derecho está para resolver los conflictos y mi posición no es excesivamente original porque existe un precedente magnífico en la sentencia dictada por la Audiencia Provincial de Bilbao en marzo de 1982.»

Un sumario extraño

Fue una trampa calificada por Enguix como «kafkiana». El 13 de julio de 1981, la Audiencia Provincial de Valencia lleva a cabo un juicio que «al tener noticia en algunas clínicas de la ciudad. El primer día. Un hombre que se dedica a la planificación de Salud, en la calle, número 9, de la ciudad de Valencia, para abortar y que se llama Pedro Enguix. El juicio se dedica a temas de planificación de la vida, pero las conclusiones abortivas. Enguix, desde hacía más de un año, no tiene ninguna

Las mujeres quieren decidir sobre el aborto, los médicos son sólo instrumentos. Tres mujeres de Castellón, madres de modo.

**Muchas mujeres que
abortaron en la clínica de
Enguix tuvieron luego
hijos en ella**

cazar a Enguix. El ginecólogo es detenido, declara ante el juez y, al

o y demostrar su eficiencia la red del aborto Enguix era, por esto, el al. Salud, cuya vinculación se había limitado a las extraneidades después. Enguix el local de la calle y allí organizó su grupo de medicina que funciona actualmente como de pacientes, congelado, y cuando la ley del aborto es debatida en el Parlamento, el sumario contra Pedro Enguix se ha puesto de nuevo en

es de tiem-

Los pioneros, en 1980, se za; pero

El ginecólogo valenciano, en la puerta de la clínica Acuario, calle Manuel Candela, 9.

sevillano Los Naranjos estuvieron con nosotros aprendiendo...»

El grupo de Enguix ha progresado mucho desde que comenzara su andadura. En tres años posee tres clínicas abiertas: la de Valencia; una en Castellón, calle Buenavista, s/n, y otra en Denia, calle Temple San Telmo, en las que trabaja «como una piña» con sus diecisiete colaboradores. Enguix ha desarrollado un importante trabajo sobre el parto sin violencia. «Vivo de y para ello —afirma—. Exclusivamente, mi objetivo de vida es los nacimientos sin violencia. Esta es la clave de una nueva generación de gente diferente. Los padres que eligen que un niño nazca sin violencia, eligen también una vida sin violencia.»

Sin secretos

Cuando Enguix constata los tres

La meua família ha estat dècades liant-la parda. Amb la manta al coll i el cabasset, prenen foc a tota mascletà que es trobaven. Van ser-hi organitzant la primera barraca popular d'Alacant capital, van denunciar la corrupció a costa de la seua salut, van fer memòria, van defensar l'escola pública i el valencià, van organitzar el moviment feminista... i també han fet concerts de dolçaina al balcó.

Al 1978, van muntar amb més joves la barraca ARRIBAR I POUAR, la primera barraca popular autogestionada de la ciutat d'Alacant. Amb els beneficis van convidar a tothom a begudes, ho van repartir entre les presents perquè, xè, això ho pague jo!

L'única monarquia que ha acceptat la meua família va ser la del regnat de la meua tieta Maria l'any 1978, i la de la meua germana Marina, princesa foguerera al 1991.

Aquests són els meus referents de la terreta. No són queer, però han llaurat la terra que ha fet possible la llibertat i l'amor que he necessitat per atrevir-me a viure la dissidència. M'han ensenyat que la cultura popular és nostra, la fem cada dia, i és un territori on altres vides són possibles. M'han ensenyat que la lluita va de la mà de la celebració, el menjar compartit, la música, el riure... I que a vegades cal cremar coses per seguir vivint.

La cultura popular i la resistència queer m'han
ensenyat que el foc i la festa són nostres,
perquè la vida és nostra.

Ser queer és defensar la vida de les normes imposades, dels paranys i dels enganys, del control social i la sobrietat castrant. Vaig nèixer sense violència i em van ensenyar a defensar la vida, malgrat la violència. Em van ensenyar a apassionar-me i a comprometre'm, a ser fidel a mi mateixa i a la meua gent. Doncs, jo marxaré d'aquest món de la mateixa manera com he vingut: en comunitat.

Des de terres gironines reivindique que ningú ens podrà treure la connexió històrica, cultural, lingüística, còsmica, sensual, gambera, marrana, mamarraxa...

Celebrem l'amor pels paisatges, les danses, les llegendes, les cançons, el menjar... L'amor per la nostra cultura, que és una barreja de pobles i d'històries de la mediterrània i més enllà. La cultura popular és (i ha sigut sempre) de les dissidències.

JÚLIA SÁNCHEZ CID / XATIS DEL XOTIS

Na **f**allera Fatal

És l'antagonista declarada de la feminitat estatuària que promouen les falleres majors. Entre el transvestisme i la fatalitat, tracta d'activar el rol de fallera a colp de sàtira i crítica coenta. Joan Monleón, Rosita Amores, la ruta del bakalao i La Martirio són els seus referents, que esdevenen un còctel molotov per subvertir la tradició valenciana des del present i des del futur. Malgrat les molèsties que puga causar, mai oblida el seu amor cap a la terreta i la seua cultura.

► [@ana.fallera.fatal](https://www.instagram.com/ana.fallera.fatal)

king Sarau

ballaori, performer, postisser. Uni drag quing (barreja entre queer i King) que es deixa el cor a les històries que explica amb sensibilitat, sensualitat i transgressió. La seva performance és una autoficció que pren com a punt de partida les danses populars del franquisme. És la història de la jota ternària que va lluitar contra la Sección Femenina de la Falange, per acabar amb el binarisme de gènere.

► [@adrag.kingsarau](https://www.instagram.com/adrag.kingsarau)

les **P**ostisses

són un grup de danses populars i combatives que es van unir per primera vegada el desembre del 2020. Reivindiquen la genealogia i el passat de la cultura popular valenciana, però exercint-la des de les lluites i perspectives del present. Per això es defineixen com un projecte anticapitalista, transfeminista i antiracista.

ARTISTES CONVIDADES

la **S**arauà

iniciativa musical popular que pretén fomentar la pràctica col·lectiva de la música en els pobles i barris a través de les eines de la música tradicional valenciana. Es tracta d'una col·laboració entre professionals de la música i la gent del poble, per fer una nit de ball, cant i toc oberta a quanta més gent, millor. Conviden la gent a portar instruments, a cantar, a recitar versos i a ballar. La seva intenció és traure a la llum el talent existent en els nostres pobles i, amb les eines de l'arrel, fer música i ballar!

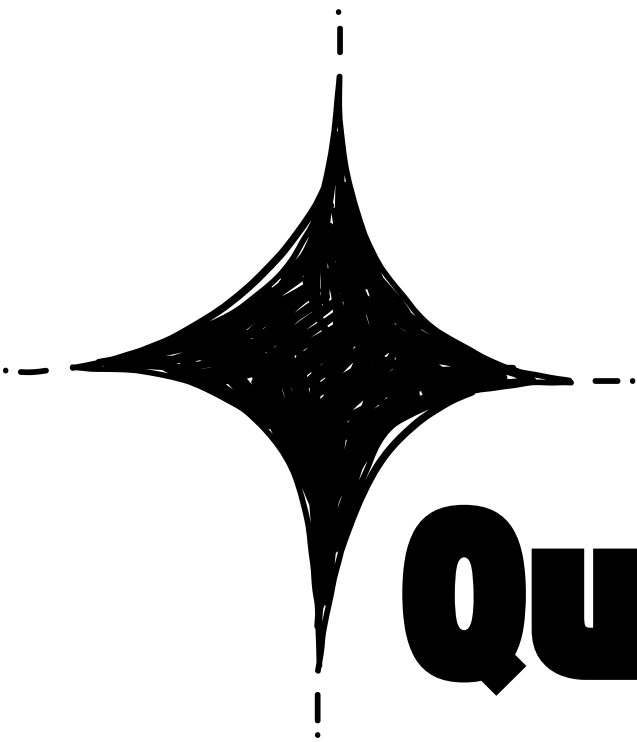
► [@lasaraua](#)

les **X**atis del Xotis

Col·lectiu fluid i indeterminat de dones (i) dissidents que ens trobem per gaudir, compartir i reinventar el ball folk. Amb elles coorganitzem les jornades de folk queer de la Posidònia.

► [@xatis_xotis](#)

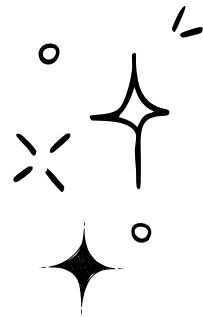

Quadern d'activitats

1

Què és el folklore per a tu?

Escriu, dibuixa o
balla la teva
resposta.

I si vols,
comparteix-la amb
les teves amistats.

.

2

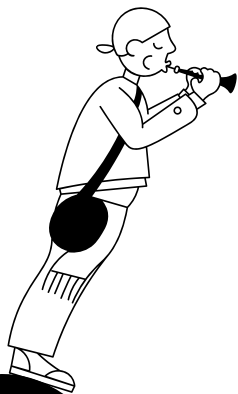
Qui té dret a heretar les tradicions?

**Anomena un o diversos costums
del teu poble que voldries:**

mantenir

canviar

3

Continua la frase:

- M'agradaria que la cultura popular fos més.....
- El primer ball on em vaig sentir com a casa va ser.....
- Al poble he sentit llibertat.....
- Al poble he sentit comunitat.....
- Un paisatge important per a la meua identitat és.....

Genealogies i memòries: un arxiu queer del País Valencià

Prenent com a inspiració la performance *40 años SON. Somos calle/somos lucha, somos historia, somos nosotras*, del col·lectiu O.R.G.I.A, per al projecte *El porvenir de la revuelta. Memoria y deseo LGTBIQ* (Madrid, 20217).

- Investiga sobre espais, persones o col·lectius queer, passats i presents, del País Valencià.
- Fes una octaveta per cada espai, persona o col·lectiu que hakis identificat.
- Situa't en un espai públic, llegeix les octavetes mentre les llances a l'aire.
- Performa amb el teu cos les següents frases: "El meu cos balla", "El nostre cos balla", "Els nostres cossos ballen".

O.R.G.I.A

Col·lectiu artístic format en 2001 a València. Un monstre de diferents caps, concretament els de Carmen G. Muriana, Beatriz Higón i Tatiana Sentamans.

Entrecreuen pràctica artística, experiència vital i investigadora entorn el gènere, el sexe i la sexualitat, des de posicionaments feministes i queer.

Decàleg per a ballar la tradició

- ♥ Vesteix-te com més t'agradi, la qüestió és sentir-se a gust.
- ♥ Convida tota la gent del poble, com més millor.
- ♥ Abans als pobles la gent improvisava: inventa't alguns passos.
- ♥ Et ve de gust guiar o seguir? Pots canviar de rol sempre que vulguis.
- ♥ Celebra cada vegada que t'equivoquis.
- ♥ Reconeix la genealogia i el passat de la cultura popular valenciana. Però si algú et diu que això no és tradicional, pregunta-li: "des de quan?".
- ♥ Connecta la tradició amb les lluites del present: que ningú es quedi fora o als marges.
- ♥ Cuida la gent que tens al voltant, cuida també l'espai on estàs ballant.
- ♥ Balla i crea una xarxa de connexions estimulants.
- ♥ Comparteix, transforma i celebra la cultura popular.

